

Sygn. akt VIII Gz 239/17

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie, Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Kądziołka

Sędziowie: SO Natalia Pawłowska-Grzelczak

SR del. Rafał Lila (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2017 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 12 kwietnia 2017 r. w sprawie X GC 649/17 w przedmiocie wniosku o zabezpieczenie

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO N. Pawłowska-Grzelczak SSO A. Kądziołka SSR del. R. Lila

UZASADNIENIE

Powód wniósł pozew o zakazanie pozwanej naruszania służebności przejazdu ustanowionej na działce nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) przez utrudnianie lub uniemożliwianie wjazdu samochodów ciężarowych na działkę nr (...) przez działkę nr (...) bramą znajdującą się za punktem kontroli zakładowej pozwanej.

Jednocześnie został złożony wniosek o udzielenie zabezpieczenie powództwa przez nakazanie pozwanej przepuszczania samochodów ciężarowych wskazanych przez powoda przez punkt kontroli zakładowej i działkę nr (...) w celu wjazdu na teren działki nr (...) przez bramę znajdującą się za punktem kontroli zakładowej pozwanej i wyjazdu tą samą drogą.

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie udzielił zabezpieczenia roszczenia powoda J. M. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w ten sposób, że nakazał pozwanej (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w M. nie przeszkadzanie przejazdom samochodów ciężarowych wskazanych przez powoda przez działkę nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), w tym przez bramę i punkt kontroli zakładowej, celem ich przejazdu z i do działki nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). W uzasadnieniu wskazano, że nie budzi wątpliwości, że droga sądowa w niniejszej sprawie jest dopuszczalna, a wnioskodawca dostatecznie uprawdopodobnił, że roszczenie jest wiarygodne. W szczególności złożył w tym zakresie kopię decyzji podziałowej i odpis księgi wieczystej nr (...) prowadzonej dla obciążonej służebnością przejazdu nieruchomości w zakresie działki nr (...) ze wskazaniem nieruchomości uprawnionej należącej do powoda.

W ocenie Sądu Rejonowego powód uprawdopodobnił także interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Wskazał, że zgodnie z pozwem celem postępowania w niniejszej sprawie jest ochrona prawa przejazdu powoda dla prawidłowego funkcjonowania nieruchomości uprawnionej. Brak zapewnienia przejazdu do czasu rozstrzygnięcia sporu częściowo zniweczy tak rozumiany cel postępowania.

Sąd Rejonowy uznał, że zostały spełnione przesłanki warunkujące wydanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w tym zakresie. Nieznacznie jedynie zmodyfikował treść zabezpieczenia tak, by nie budziła wątpliwości czynność będąca obowiązkiem pozwanej, a nadto oznaczył, że obowiązek obciąża pozwaną w zakresie działki nr (...) zgodnie z treścią księgi wieczystej. Pozwana złożyła zażalenie na powyższe orzeczenie wnosząc o oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie:

1) art. 730¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 oraz § 2 k.p.c. przez udzielenie zabezpieczenia żądaniu powoda J. M. w sytuacji, gdy wniosek o udzielenie zabezpieczenia tymczasowego, jak i powództwo zostało wywiedzione wyłącznie przez J. M. będącego współużytkownikiem wieczystym, na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej, nieruchomości władnącej stanowiącej działkę o numerze (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta przez Sąd Rejonowy Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, X Wydział Ksiąg Wieczystych o numerze (...), co powoduje, że pozwany nie posiada legitymacji czynnej do samodzielnego złożenia wniosku o udzielenie zabezpieczenia tymczasowego, jak i wytoczenia powództwa bowiem przysługujące mu prawo współużytkowania wieczystego nieruchomości władnącej na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej objęte jest wspólnością łączną, a co za tym idzie wymagany jest łączny udział w sprawie po stronie powodów w ramach współuczestnictwa koniecznego materialnego również żony powoda,

2) art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c. przez uznanie, że powód wykazał interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia z uwagi na brak zapewnienia przejazdu dla prawidłowego funkcjonowania nieruchomości uprawnionej podczas, gdy pozwana, od czasu gdy nabyła prawo użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej obecnie działkę nr (...), zapewnia prawo przechodu i przejazdu współużytkownikom wieczystym nieruchomości władnącej stanowiącej działkę nr (...) przez nieruchomość pozwanej stanowiącą działkę nr (...) przez bramę umieszczoną przez współużytkowników wieczystych nieruchomości władnącej stanowiącej działkę nr (...) znajdującą się przed punktem kontroli zakładowej pozwanej, przez którą dotychczas, tj. przez okres ponad 10 lat współużytkownicy wieczysti nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) wraz z powódką realizowali prawo wynikające z ustanowionej służebności gruntowej, w tym w zakresie wjazdu i wyjazdu samochodów ciężarowych,

3) art. 730¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 288 k.c. oraz art. 287 k.c. przez ustanowienie zabezpieczenie powództwa w sposób nieuwzględniający interesu pozwanej, obciążający ponad potrzebę pozwaną i niezgodny z dotychczasowym ponad 10- letnim sposobem wykonywania przez pozwaną i współużytkowników wieczystych nieruchomości władnącej stanowiącej działkę nr (...) służebności przechodu i przejazdu przez nieruchomość pozwanej stanowiącą działkę nr (...), a tym samym w sposób niezgodny z zasadami współżycia społecznego podczas, gdy pozwana umożliwia współużytkownikom wieczystym nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) prawo przechodu i przejazdu przez nieruchomość pozwanej stanowiącą działkę nr (...) przez bramę znajdującą się przed punktem kontroli zakładowej pozwanej i współużytkownicy wieczysti nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) od ponad 10 lat realizują wyłącznie w ten sposób przysługujące im prawo służebności przechodu i przejazdu, w tym wjazd i wyjazd samochodów ciężarowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się bezzasadne.

Zgodnie z art. 730¹ § 1 k.p.c. udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Stosownie do § 2 przywołanego

przepisu interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Obie ww. jednostki redakcyjne art. 730¹ k.p.c. określają warunki zabezpieczenia, do których należy:

- 1) istnienie roszczenia podlegającego zabezpieczeniu,
- 2) interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Wskazane wyżej okoliczności wymagają uprawdopodobnienia.

Legitymacja materialna, a więc posiadanie prawa podmiotowego lub interesu prawnego do wytoczenia powództwa stanowi przesłankę materialną powództwa, a jej brak stoi na przeszkodzie udzieleniu ochrony prawnej. Brak legitymacji materialnej (czynnej lub biernej) skutkuje co do zasady oddaleniem powództwa. W sytuacji, gdy legitymacja materialna i procesowa zespala się, oddalenie powództwa następuje w istocie z braku legitymacji materialnej, którego rezultatem jest także brak legitymacji procesowej, będący wtórną przyczyną oddalenia powództwa. W odróżnieniu od zdolności sądowej i zdolności procesowej Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera definicji legalnej legitymacji procesowej. W praktyce sądowej przyjmuje się jednak na ogół, że legitymacja procesowa jest właściwością podmiotu, w stosunku do którego sąd może rozstrzygnąć o istnieniu albo nieistnieniu indywidualno-konkretnej normy prawnej przytoczonej w powództwie. Podmiotami posiadającymi legitymację procesową są np. podmioty posiadające interes prawny w ustaleniu istnienia albo nieistnienia prawa lub stosunku prawnego, którego nie są podmiotem. Legitymacja procesowa jest więc zawsze powiązana z normami prawa materialnego.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzut, który zmierzał do zakwestionowania legitymacji czynnej powoda do wystąpienia z roszczeniem o zakazanie naruszenia służebności przejazdu, a tym samym odnosił się do braku umocowania do samodzielnego złożenia przez powoda wniosku o udzielenie zabezpieczenia tego roszczenia z uwagi na przysługujące mu prawo współużytkowania wieczystego nieruchomości władnącej na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej uznać należało za bezzasadny.

Mając na uwadze regulacje zawarte w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (kroi) nie sposób podzielić twierdzenia o tym, że powód i jego małżonka powinni wspólnie występować w niniejszej sprawie, a udział każdego z nich jest konieczny.

Rzeczywiście prawo użytkowania wieczystego nieruchomości władnącej stanowi przedmiot majątku wspólnego powoda i jego małżonki, a tym samym stanowi przedmiot wspólności majątkowej bezudziałowej i bezsporny jest przy tym fakt ustanowienia służebności przejazdu. Nie jest jednak możliwe, ażeby zapadłe w sprawie orzeczenie inaczej w stosunku do każdego z małżonków regulowało samo prawo służebności i z odmienną korzyścią oraz interesem dla małżonków jako współużytkowników regulowało kwestię sposobu jej wykonywania.

Nadto zgodnie z art. 36 § 2 krio, w brzmieniu obowiązującym od 20 stycznia 2005 r., każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku.

Czynności zachowawcze o których stanowi ww. przepis dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego. Mają one służyć interesom obojga małżonków oraz zmierzać do przeciwdziałania zdarzeniom, których rezultatem byłoby pomniejszenie majątku wspólnego.

Szczególną grupę czynności prawnych zarządu majątkiem wspólnym małżonków stanowią te, które są dokonywane przed sądami lub innymi organami zwane czynnościami procesowymi.

Omawiane unormowanie odpowiada regulacji dotyczącej współwłasności w częściach ułamkowych przewidzianej art. 209 k.c. Poglądy wyrażane zarówno w doktrynie, jak i judykaturze na tle tego przepisu mogą być odpowiednio odnoszone do wykonywania przez małżonków zarządu ich majątkiem wspólnym (tak m.in. M. S. w Komentarzu do art. 36 krio).

Rozwijając powyższą kwestię należy wyprowadzić wniosek, że skoro w ramach czynności zarządu majątkiem wspólnym mieszczą się czynności zachowawcze, to każde z małżonków ma samodzielną legitymację procesową w sprawach sądowych mających za przedmiot sporu składnik majątku wspólnego, którym może samodzielnie rozporządzać. Dotyczy to spraw, których źródłem jest czynność prawna dokonana przez oboje lub jedno z małżonków.

Przyjąć należy, że występuje współuczestnictwo materialne, ale nie konieczne wówczas, gdy jeden z małżonków wnosi powództwo dotyczące przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego. Współuczestnictwo konieczne nie występuje z tej przyczyny, że czynności procesowe należą do czynności zarządu, a każdy z małżonków ma prawo do samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym (szerzej na ten temat patrz A. Jędrak, KRO. Komentarz, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, ale także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 390/98, czy wyrok Sadu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 września 2012 r., I ACa 470/12).

Legitymacja procesowa czynna, jako wynikająca z czynności zarządu majątkiem dorobkowym przysługuje zatem rozłącznie każdemu z małżonków. Oznacza to, że inicjatywa procesowa powoda, o ile nie spotkała się ze sprzeciwem jego małżonka, co w niniejszej sprawie nie ma miejsca, pozostaje w pełni skuteczna.

Tytułem przykładu wskazać należy, że każde z małżonków jest czynnie legitymowane do wystąpienia z powództwem windykacyjnym, gdy chodzi o rzecz objętą wspólnością, może także każde z nich osobno wystąpić z powództwem o ustalenie.

Z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 1985 r. (III CZP 37/85, Lex 3135) należy wyprowadzić wniosek, że w razie podjęcia czynności zachowawczych przez jednego z małżonków w postaci wytoczenia powództwa, dopiero sprzeciw wobec takiego żądania drugiego z małżonków powoduje brak legitymacji procesowej. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie występowała.

Kwestia legitymacji czynnej powoda została rozstrzygnięta wyłącznie w związku postępowaniem w przedmiocie zabezpieczenia. W żaden sposób przyjęte przez Sąd Okręgowy stanowisko nie determinuje dalszej merytorycznej oceny żądania także w omawianym aspekcie.

Żądanie pozwu należy identyfikować jako sprowadzające się do oczekiwania powoda przywrócenia niezakłóconego posiadania służebności o określonym przedmiotowo zakresie. Samo zaś badanie słuszności takiego żądania ma ograniczone ramy.

W odniesieniu do dalszych zarzutów środka zaskarżenia wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji poddał prawidłowej ocenie twierdzenia i dokumenty załączone do pozwu i na ich podstawie trafnie uznał, że uprawdopodobnione zostało zarówno istnienie roszczenia podlegającego zabezpieczeniu, jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Użyte w art. 730¹ k.p.c. pojęcie roszczenia należy rozumieć szeroko - jako każde uprawnienie doznające ochrony prawnej, sytuację prawną danego przedmiotu lub roszczenie procesowe, będące przedmiotem postępowania cywilnego, w związku z którym zabezpieczenie orzeczono. Uprawniony musi uprawdopodobnić istnienie roszczenia oraz to, że roszczenie to jemu przysługuje. Wnioskodawca zatem musi przytoczyć takie okoliczności, z których będzie wynikać, że roszczenie mu przysługuje, a okoliczności te będą przez niego uprawdopodobnione. Przy ocenie prawdopodobieństwa roszczenia nie można abstrahować od tego, czy fakty przytoczone przez uprawnionego tworzą to roszczenie w świetle przepisów prawa. Wiarygodność dotyczy więc nie tylko podstawy faktycznej, ale i prawnej roszczenia. Uprawdopodobnienie, jako instytucja kodeksowa, odnosi się do sytuacji, w których ustawa procesowa

nie wymaga ustalenia twierdzeń o faktach przy pomocy dowodów, lecz zadawała się mniejszym stopniem pewności - uprawdopodobnieniem tych twierdzeń.

Postępowanie zabezpieczające stanowi przyspieszone, odformalizowane postępowanie, w ramach którego nie jest wymagane udowodnienie, lecz uprawdopodobnienie istnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu i interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a zatem zgodnie z art. 243 k.p.c. nie jest konieczne zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym. Odformalizowany charakter uprawdopodobnienia wymaganego na potrzeby udzielenia zabezpieczenia roszczenia rzutuje na sposób oceny materiału dowodowego zaoferowanego na etapie składania wniosku o udzielenie zabezpieczenia. W zakresie pierwszej z wymienionych przesłanek należy uprawdopodobnić, że w konkretnych okolicznościach faktycznych uprawnionemu przysługuje roszczenie podlegające ochronie w świetle obowiązujących przepisów prawa. Uprawdopodobnienie roszczenia może nastąpić w każdy możliwy sposób, ma ono dać sądowi słuszną podstawę do przypuszczenia o istnieniu roszczenia, na podstawie kryterium wiarygodności roszczenia. Uprawniony powinien przedstawić i uzasadnić twierdzenia stanowiące podstawę dochodzonego roszczenia.

W okolicznościach niniejszej sprawy pozwana uprawdopodobnienia roszczenia nie kwestionowała, wbrew zaś twierdzeniom zawartym w zażaleniu, przyjęć trzeba, że powód uprawdopodobnił również interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 730¹ k.p.c., określa się jako obiektywną w świetle obowiązujących przepisów, czyli wywołaną rzeczywistą koniecznością ochrony określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania orzeczenia sądowego odpowiedniej treści. W związku z tym, iż celem zabezpieczenia jest udzielenie „tymczasowej ochrony” prawnej podmiotom potrzebującym, interes prawny istnieje w przypadku, gdy zachodzi potrzeba zapewnienia uprawnionemu „należytej ochrony prawnej”, zanim uzyska on ochronę definitywną (ostateczną), czyli zanim zostanie osiągnięty cel postępowania w sprawie, w związku z którym następuje udzielenie zabezpieczenia. Z kolei „należyta ochrona prawna” polega na usunięciu naruszenia albo zagrożenia naruszenia praw uprawnionego.

Powód jako przyczynę złożenia wniosku o udzielenie zabezpieczenia wskazał na uniemożliwianie mu dotychczasowego korzystania z dojazdu do nieruchomości przez utrudnianie przejazdu samochodów ciężarowych przez jedną z bram znajdujących się na nieruchomości pozwanej. W tym zakresie powód wskazywał na narzucenie przez pozwaną obowiązku awizowania i uzyskania przepustek co najmniej 3 dni przed przewidywanym terminem przejazdu samochodu ciężarowego z pisemnym określeniem parametrów samochodu i danych kierowcy w przypadku realizacji dostaw i odbioru zamówień. Na potwierdzenie tej okoliczności przedłożył korespondencję elektroniczną z dnia 7 i 15 lutego 2015 r. Także z korespondencji złożonej wraz z zażaleniem wynika, że na przełomie lutego i marca 2017 r. powód zwracał się do pozwanej o zgodę na przejazd. Jednocześnie pozwana twierdząc, że przejazd przez drugą bramę w okresie ostatnich 10 lat odbywał się sporadycznie na zasadzie uprzejmości sąsiedzkiej nie zaprzeczyła, że w rzeczywistości wprowadziła obowiązek uzyskania określonej zgody. Pismo to także potwierdza, że korzystanie z przejazdów miało miejsce. Za zasadnością twierdzeń o uniemożliwianiu powodowi dotychczasowego korzystania z nieruchomości przemawia także fakt przygotowania przez pozwaną projektu umowy określającego warunki wykonywania służebności (w 2017 r.) i uzależnieniu udzielenia zgody na wjazd (mimo wskazania wszystkich danych wymaganych do uzyskania przepustki) od podpisania tej umowy. Poglądu tego nie może zmienić akcentowana w zażaleniu okoliczność zamontowania przez powoda drugiej bramy za punktem kontroli - bramy głównej wjazdowej pozwanej skoro miało to miejsce w 2007 r., sama zaś pozwana wskazywała na niezakłócone wykonywanie służebności przez ostatnie 10 lat i okoliczność barku zapłaty (mimo odpłatności) za ustanowione prawa. Pozwana w zażaleniu nie zarzucała ponadto braku uprawdopodobnienia samego roszczenia, skoro zaś żądanie dotyczy zakazania naruszeń, to w konsekwencji nie podważyła ich wystąpienia, a więc zaistnienia zmian w dotychczasowym sposobie wykonywania służebności.

W tych okolicznościach przyjęć trzeba, że prawdopodobne jest wystąpienie realnych zagrożeń naruszenia praw powoda. Dodać jednak należy, że na tym etapie postępowania nie sposób przesądzać kwestii zasadności żądania.

Dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego w sprawie Sąd I instancji wyda merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie. Przy przyjęciu dla potrzeb postępowania zabezpieczającego, że dotychczas podwód korzystał z przejazdu w sposób opisany w pozwie nie można przyjąć, że zapewnienie takiego stanu rzeczy jest obciążeniem ponad potrzebę.

Z przedstawionych względów, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

Charakter sprawy oraz materia podlegająca ocenie, a przede wszystkim zarysowany układ sąsiedzkich relacji skłaniają do refleksji, że strony postępowania powinny zdecydowanie dążyć do rozwiązań o charakterze koncyliacyjnym.

SSO N. Pawłowska-Grzelczak SSO A. Kądziołka SSR del. R. Lila

(...)

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)